

CODE GOED DIGITAAL OPENBAAR BESTUUR

Deze mededeling informeert u over de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur die opgesteld is binnen het InterBestuurlijk Programma (IBP) als inspiratiebron voor de waterschappen.

ACHTERGROND EN DOEL

De digitale transformatie biedt veel kansen voor de samenleving en het openbaar bestuur. Maar het roept ook vragen op over de kernwaarden die de samenleving wil hanteren en de rol die de overheid daarin speelt. Bijvoorbeeld het gebruik van sensoren in de openbare ruimte roept vragen op over welke data daar nu precies verzameld worden en wat daarmee gebeurt. In de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is vastgelegd wat wettelijk is toegestaan, maar daarbinnen bestaan vrijheidsgraden waarin bestuurders zelf een afweging kunnen maken en dilemma's kunnen ontstaan (mogelijk onderwerp van gesprek als het gaat om digitalisering en ethiek, zie ook mededeling CBCF 21-82).

De digitale transformatie gaat niet alleen over de inzet van technologie, maar ook over de impact van die technologie op onze samenleving en op de verhouding tussen samenleving en overheid. De Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur beoogt een bijdrage te leveren aan het oplossen van (ethische) dilemma's binnen het overheidsbestuur. Het effect van de code moet zijn dat inwoners en ondernemers merken dat het openbaar bestuur eigentijds, effectief, wendbaar en meer responsief is op maatschappelijke vraagstukken die bottom-up en via experimenten tot stand komen.

De Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur is bedoeld voor overheidsorganisaties om richting aan verantwoorde digitalisering te geven en aan burgers en stakeholders te laten weten waarop zij kunnen worden aangesproken.

EERSTE CONCEPT CODE

Het opstellen van een Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur maakt onderdeel uit van het InterBestuurlijk Programma (IBP) en is als element opgenomen in de eerste versie van de overheidsbrede agenda voor de Digitale Overheid: NL DIGIbeter. Vanuit dit kader heeft het ministerie van BZK aan een eerste concept voor de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur gewerkt en dit in een werkgroep besproken met vertegenwoordigers van VNG, IPO en de Unie op het gebied van de digitale overheid.

Eind 2019 is een concept Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur verschenen waarin de bestaande code 'Goed openbaar bestuur' uit 2009 als vertrekpunt werd gekozen. Met het oog op de digitale samenleving werd voorgesteld om de waarden en beginselen 'Vertrouwenswaardig', 'Innovatie', 'Autonomie' en 'Inclusiviteit' aan de bestaande code toe te voegen.

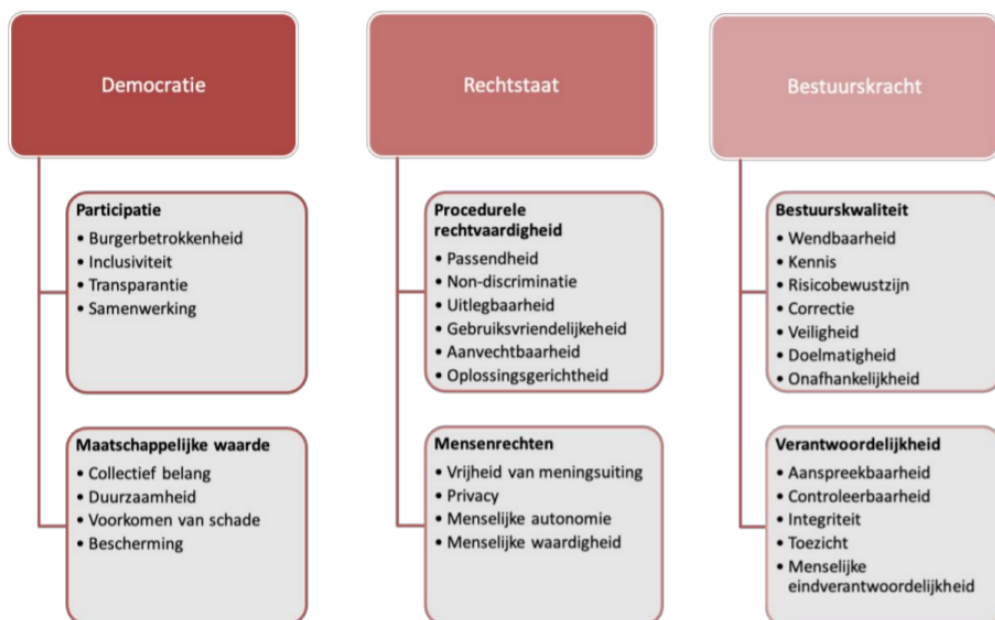
Vanuit de Unie hebben we samen met het IPO aangegeven dat dergelijke waarden en beginselen door iedereen onderschreven worden, maar dat onze verwachtingen bij een Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur anders zijn. Wij hadden afspraken op het gebied van bijvoorbeeld digitale identiteit, het delen van data en cybersecurity verwacht. De waterschappen zagen geen meerwaarde in de code ten opzichte van het Digikompas van de waterschappen, (wettelijke) kaders zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en al bestaande codes zoals de Code Goed Openbaar Bestuur. De VNG en enkele gemeenten waren enthousiaster over de voorgestelde code, ook al werd dit enthousiasme niet door iedereen gedeeld.

Uiteindelijk heeft het ministerie van BZK het eerste concept van de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur nooit naar het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) en de Tweede Kamer verzonden. In plaats daarvan heeft het ministerie de Universiteit van Utrecht gevraagd met een nieuw voorstel voor de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur te komen.

CODE UNIVERSITEIT UTRECHT

Op basis van wetenschappelijke literatuur, een analyse van 45 belangrijke (internationale) codes voor digitaal bestuur en enkele gesprekken met experts en stakeholders heeft de Universiteit van Utrecht een nieuwe Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur opgesteld (bijlage CBCF 21-81b).

Deze code heeft drie fundamenteën: democratie, rechtstaat en bestuurskracht. Dertig waarden geven daarbij antwoord op de vraag wat goed digitaal bestuur inhoudt.

Figuur 1: Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur

Na bespreking in het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) van 18 maart jl. heeft de demissionaire minister van BZK de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur op 10 juni 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd als bijlage bij de Kamerbrief voortgang algoritmen en artificiële intelligentie.

VERVOLGTRAJECT

De code die de Universiteit van Utrecht heeft gepresenteerd vormt een basis, maar ook een aanzet, tot een nadere uitwerking en toetsing. Dit is niet mogelijk op basis van een wetenschappelijke aanpak maar vergt een bestuurlijk proces en praktijktoetsing. Een gedragen en gevalideerde code vergt nadere afstemming met het brede veld en stakeholders en het toepassen van de code in enkele overheidsorganisaties om de code te valideren en eventueel bij te stellen.

Enkele gemeenten (waaronder de G4) zullen de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur de komende tijd toepassen om praktijkervaring op te doen. Op basis hiervan verwacht het ministerie van BZK meer duidelijkheid over de doelgroep van de code te krijgen en meer informatie op basis waarvan bepaald kan worden hoe verplichtend de code zal moeten zijn. Daarnaast zal gekeken worden of en hoe de code in de al bestaande Code Goed Openbaar Bestuur geïntegreerd kan worden.

Waterschappen die een nadere toelichting op de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur willen ontvangen en/of in de praktijk met de code aan de slag willen gaan, kunnen via het Uniebureau contact opnemen met het ministerie van BZK.